

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора юридичних наук, професора Конопельського Віктора Ярославовича
на дисертацію Войчека Олексія Сергійовича на тему:
«Діяльність Національної поліції України із запобігання кримінальним
правопорушенням у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану», поданої
на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена тим, що на сучасному етапі трансформації правоохоронної системи реалізується комплекс організаційно-практичних заходів, спрямованих на інтенсифікацію діяльності з детекції, превенції, нейтралізації та розкриття кримінальних правопорушень. Спостерігається динамічний розвиток інноваційних форм міжвідомчої та внутрішньовідомчої взаємодії, впровадження вузькопрофільної спеціалізації персоналу, а також удосконалення методики формування та функціонування слідчо-оперативних груп за пріоритетними напрямками правоохоронної діяльності. Апробована практика створення спеціалізованих підрозділів у структурі оперативних та слідчих служб підтвердила свою ефективність у протидії складним видам злочинності. Водночас воєнна агресія проти України, окупація суверенних територій та перманентне ведення активних бойових дій детермінували виникнення низки системних викликів. Складність виконання статутних завдань у специфічних умовах прифронтових регіонів виявила комплекс раніше не розв'язаних теоретичних та прикладних проблем у діяльності правоохоронних органів, зокрема в аспекті методології та тактики запобігання кримінальним правопорушенням в умовах екстремальних безпекових ризиків.

Внаслідок повномасштабної збройної агресії проти України частина територій Херсонського регіону перебуває під тимчасовою окупацією, тоді як деокуповані та прифронтові райони піддаються перманентному вогневому впливу та перебувають у стані постійної безпекової загрози. Зазначена екстремальна ситуація зумовлює глибоку деструкцію всіх сфер життєдіяльності населення

регіону. Критична напруженість суспільних відносин, деградація економічної активності, зростання рівня безробіття та загострення гуманітарних проблем — подекуди до рівня дефіциту базових вітальних потреб — виступають потужними криміногенними детермінантами. Вказані чинники ініціюють суттєву трансформацію структури та динаміки протиправної діяльності на території Херсонщини, змінюючи характер кримінальних посягань та способи їх вчинення в умовах воєнного стану. Національна поліція України посідає провідне місце в ієрархії суб'єктів запобігання кримінальній протиправності, зокрема в екстремальних умовах функціонування прифронтових територій. Такий статус обумовлений законодавчо закріпленим функціональним призначенням органу та його безпосередньою інтегрованістю у правоохоронний простір, що забезпечує перманентну операційну взаємодію з різновекторними проявами злочинності.

Враховуючи зазначене, можна констатувати, що обрана тема дисертації Войчека О.С. за темою «Діяльність Національної поліції України із запобігання кримінальним правопорушенням у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану.», має комплексний характер, важливе як теоретичне, так і практичне значення, а отже має високий рівень актуальності.

Аналіз представлених О.С. Войчком положень дисертаційного дослідження, поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а також ознайомлення з його публікаціями, дає підстави стверджувати, що автором було проведено детальний аналіз теми, актуальної у теоретичному та практичному плані, а також сформульовано висновки і пропозиції, що виносяться на захист. Оцінюючи дисертацію у цілому, можна констатувати, що дисертація підготовлена на високому науковому рівні, її структура логічно побудована, ключові проблеми чітко сформульовані, наукові положення характеризуються високим ступенем обґрунтованості та достовірності, а висновки та рекомендації можуть стати основою пошуку в інших галузевих юридичних науках. Цей висновок підтверджується основними критеріями, за якими оцінюються подібні наукові роботи.

Вивчення положень дисертації здобувача дає можливість стверджувати, що об'єкт та предмет дисертації відповідають заявленій темі і свідчать про правильність обраних автором методологічних підходів до розкриття проблем, що винесені у роботі. Структура плану роботи та послідовність його викладення також відповідає темі дослідження й у повному обсязі розкриває її зміст. Автором вміло та послідовно визначено завдання дослідження, які логічно впливають із заявленої мети. Заслужують також на схвалення використання у роботі зазначених методів дослідження, виваженість їх обрання та вдале застосування.

Дисертантом опрацьовано 234 наукових та науково-правових джерела, на які автор посилається у тексті роботи щодо питань проблематики дослідження та обґрунтування власних висновків, що вказує на достатні знання дисертантом предмета, а також на його навички до самостійного наукового аналізу.

Зазначене свідчить про наявність комплексної, цілісної роботи та вказує, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають достатній ступінь наукової обґрунтованості.

У роботі простежується зв'язок з науковими програмами, планами та темами. Зокрема, дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020); п. 5.2. «Кримінологічна характеристика злочинності в Україні, регіональні (територіальні) її особливості» додатку 5 наказу МВС України від 16.03.2015 р. № 275 «Про затвердження Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років». та Стратегії розвитку наукової діяльності Національної академії правових наук України на 2016-2020 рр. (затвердженою загальними зборами НАПрН України 3 березня 2016 р.). Робота відповідає Національній стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (затверджена указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021); Пріоритетним напрямом розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності (відповідно до Закону України від 12 січня 2023 року N 2859-IX зі змінами); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454), а

також в межах науково-дослідних робіт Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (державний реєстраційний номер №0116U006773), та згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри кримінально-правових дисциплін «Забезпечення кримінально-правової діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням в інтересах кримінального судочинства» (державний реєстраційний номер № 0124U004215). Тему дисертації затверджено Вченою радою Одеського державного університету внутрішніх справ 23 вересня 2024 року (протокол № 2).

Повнота викладення матеріалів дисертаційного дослідження.

Дисертацію подано у виді рукопису. Основна частина дисертації охоплює три розділи, що містять десять підрозділів; висновків; списку використаних джерел та додатків.

Викладені у вступі та розділах основної частини дисертації положення, які стосуються постановки проблеми, переконують, що відповідні питання є теоретично і практично важливими та перспективними для наукового дослідження. Стосовно обґрунтованості отриманих даних і сформульованих висновків свідчить аналіз теоретичної основи дисертації, її емпіричного підґрунтя. При написанні роботи дисертант опрацював достатній обсяг наукової літератури: наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, практику Європейського суду з прав людини.

Емпіричну базу дослідження становлять дані кримінально-правової статистики Офісу Генерального прокурора про стан та структуру кримінальних правопорушень за 2022-2025 рр., аналітичні огляди Національної поліції України, Верховного Суду, рішення ЄСПЛ та національних судів, дані судової статистики та практики за 2022–2025 рр., результати проведеного анкетування діючих працівників правоохоронних органів України та населення в Херсонському регіоні.

Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає у тому, що представлена робота є одним із перших досліджень, у якому розкрито теоретико-методологічні та організаційно правові аспекти діяльності Національної поліції України по запобіганню злочинності в

Херсонському регіоні в умовах воєнного стану, а також узагальнено позитивний міжнародний досвід, розроблено та науково обґрунтовано теоретичні висновки та практично значущі пропозиції й рекомендації, що мають за спрямування удосконалення поліцейської практики у сфері запобігання злочинності на регіональному рівні в умовах воєнного стану.

Так, заслуговують на підтримку й визнання елементами наукової новизни дослідження вперше обґрунтовані в рецензованій праці такі здобутки дисертанта:

- запропоновано авторську концепцію вдосконалення діяльності Національної поліції України з метою запобігання злочинності в Херсонській області в умовах воєнного стану з урахуванням післяокупаційних ризиків та прифронтової специфіки шляхом реалізації організаційно-управлінських та превентивних заходів з урахуванням воєнних ризиків, профілактики соціально зумовленої злочинності, посилення цифровізації та кримінального аналізу аналітики, підвищення професійної підготовки, посилення довіри населення, розширення міжвідомчої та міжнародної співпраці;

- розроблено Херсонську обласну програму запобігання злочинності в умовах воєнного стану на 2026 рік, пріоритетні напрямки якої є безпека прифронтових та деокупованих громад, протидія незаконному обігу зброї, запобігання колабораціонізму та диверсіям, запобігання шахрайству та гуманітарним зловживанням та психосоціальною підтримкою населення;

- надано характеристику стану злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану, що проявляється у негативних змінах кількісно-якісних показників окремих видів кримінальних правопорушень, як-то військових злочинів, посягань проти миру, безпеки людства та міжнародного порядку та проти безпеки України, зміни детермінантів;

- сформовано кримінологічну характеристику типового злочинця у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану - чоловік віком 30–40 років, із середньою освітою, без стабільного доходу, який перебуває у стані соціальної дезадаптації, з підвищеним рівнем стресу та схильністю до ситуативних або корисливих кримінальних правопорушень. Водночас окрему категорію становлять

особи, які вчинили кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки (колабораційна діяльність, пособництво державі-агресору).

На увагу і обговорення заслуговують і ті положення, які були удосконалені в роботі та отримали подальший розвиток:

- надано характеристику стану злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану, що проявляється у негативних змінах кількісно-якісних показників окремих видів кримінальних правопорушень, як-то військових злочинів, посягань проти миру, безпеки людства та міжнародного порядку та проти безпеки України, зміни детермінантів;

- визначення міжнародного поліцейського стандарту як загальноприйнята модель поліцейської діяльності, втілену в фундаментальних міжнародних нормах та рекомендаціях, яка становить прийнятний мінімум для впровадження у національну правову систему держав;

- науковий підхід до розуміння основних детермінант злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану;

- наукове бачення шляхів імплементації зарубіжного досвіду запобігання злочинності поліцейськими структурами;

- місце та значення міжнародних правових стандартів у системі організаційно-правових основ запобігання злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану.

В роботі містяться і інші положення, висновки та пропозиції теоретичного і практичного характеру, які істотно розширюють наукові знання про запобігання кримінальним правопорушенням в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану, а результати дослідження свідчать про цілісність наукового пошуку, завершеність та значущість новизни отриманих результатів не лише для теорії, а й для практичної діяльності. Наукові публікації, відображають основний зміст усіх розділів дисертації, а також основні положення і результати дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації виявилися наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі філософії, соціології, теорії права, міжнародного права, кримінального та кримінально-процесуального права, кримінології, досліджені історичні та методологічні засади у сфері запобігання злочинності у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану.

Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законах України, указах Президента України, постановах і розпорядженнях Кабінету Міністрів України, а також підзаконних нормативно-правових актах України, законодавстві зарубіжних країн, рішеннях Європейського суду з прав людини.

Автором досягнуто мету дослідження, а саме, комплексний аналіз, який полягає у здійсненні теоретичного узагальнення та виконання наукового завдання щодо формулювання пропозицій вдосконалення діяльності органів Національної поліції України по запобіганню злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану, а також розробка й обґрунтування теоретичних висновків та практично значущих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення чинного відповідної поліцейської практики. Крім цього, автором для досягнення мети та завдань дисертаційного дослідження використано широкий методологічний інструментарій.

Практичне значення дисертаційного дослідження, яке розглядається, не викликає сумнівів, адже його результати можна використати - у науковій діяльності (акт впровадження ОДУВС від 10.02.2026 року); - в освітньому процесі – для викладання дисциплін кримінально-правового та кримінально-процесуального циклу (акт впровадження ОДУВС від 10.02.2026 року); - у правотворчій діяльності – під час вдосконалення нормативно-правових актів із запобігання злочинності Національною поліцією України в Херсонському регіоні з урахуванням умов воєнного стану та повоєнного періоду; -у правозастосовній сфері – в якості заходів з підвищення ефективності діяльності Національної поліції України щодо запобігання злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення й результати дослідження відображено у трьох статтях, опублікованих у фахових виданнях України та у тезах чотирьох наукових доповідей на всеукраїнських, міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукові публікації дисертанта свідчать про його послідовну роботу над розв'язанням поставленого наукового завдання. У публікаціях достатньо відображені всі розділи дисертаційної роботи.

Оформлення дисертації. Дисертація оформлена згідно з нормативними вимогами і стандартами, які передбачені для такого виду досліджень. Робота написана державною мовою з дотриманням наукового стилю. Положення, висновки та пропозиції, що містяться у науковій праці, характеризуються завершеністю, аргументованістю та послідовністю.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Войчека О.С. фактів порушення академічної доброчесності (плагиату, фальсифікацій, фабрикацій тощо) не виявлено. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використані методики дослідження та джерела інформації містять відповідні посилання. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, що має вагоме теоретичне і прикладне значення.

Разом із тим, ознайомлення з рукописом Войчека О.С. дозволяє висловити окремі побажання і критичні судження, які потребують додаткової аргументації чи дискусії:

1. Дисертантом проаналізовано відповідну правозастосовну практику США, Японії та окремих країн ЄС щодо запобігання злочинності. Безумовно, використання порівняльно-правового (компаративного) методу у контексті предмета дослідження є позитивним і репрезентативним. Водночас постає питання,

якими саме критеріями керувався автор при виборі зазначених зарубіжних країн. І чому досвід саме цих країн досліджено в роботі?

2. Другий розділ дисертації перенасичений статистичними даними про злочинність у державі в цілому та окремо у Херсонському регіоні, що дало можливість автору з'ясувати особливості стану злочинності у Херсонському регіоні в період воєнного стану. На наш погляд робота тільки би виграла, якщо б автор підсилив актуальність даної теми в вступній частині саме статистичними даними.

Вказані зауваження та рекомендації носять дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки представленого до захисту дисертаційного дослідження, і можуть бути враховані у ході подальших наукових досліджень.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

На підставі викладеного вважаємо, що дисертація Войчека Олексія Сергійовича ««Діяльність Національної поліції України із запобігання кримінальним правопорушенням у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану.»» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, а також у розробленні рекомендацій щодо практики застосування норм кримінального та кримінально-процесуального права у цій сфері. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право».

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року №341), а її автор Войчек Олексій Сергійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**завідувач кафедри кримінального
права та кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Віктор КОНОПЕЛЬСЬКИЙ